

**Ресми рецензент Бейсембаева Гульшат Зейнелхабиденовнаның
«8D01721 – Шетел тілі педагогтарын даярлау» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу
үшін дайындалған Бейкутова Арайлым Муратбековнаның «Болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті
құзыреттілігін қалыптастырудың ғылыми-әдістемелік негіздері» атты диссертациясы туралы жазбаша пікірі**

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	<p>Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы</p>	<p>1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету).</p>	<p>Толығымен сәйкес келеді.</p> <p>Бейкутова Арайлым Муратбековнаның диссертациялық жұмысы ғылымды дамытудың басым бағыттарына, ұзақ мерзімді «Қазақстан–2050» стратегиясының негізгі міндеттеріне, Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К. Тоқаевтың 2022 жылғы «Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» атты Қазақстан халқына Жолдауында айқындалған басымдықтарға, Қазақстан Республикасының 2023–2029 жылдарға арналған цифрлық трансформация және ақпараттық-коммуникациялық технологиялар саласын дамыту тұжырымдамасына, сондай-ақ Білім беруді дамыту тұжырымдамасы мен Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына (МЖМБС) сәйкес орындалған.</p>
2.	<p>Ғылымға маңыздылығы</p>	<p>Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.</p>	<p>А.М. Бейкутованың диссертациялық зерттеуі қазіргі шетел тілін оқыту әдіснамасын дамытуға маңызды ғылыми үлес қосады.</p> <p>Ізденушінің ғылыми зерттеуінің ерекше құндылығы қазіргі кезеңде шет тілін жоғары деңгейде меңгерген, жоғары білікті тілдік емес мамандықтар бойынша мамандарды даярлау үшін аса өзекті әрі қажетті болып табылатын шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілікті қалыптастыру (ШМҚК) моделін әзірлеуі және оны апробациядан өткізуімен айқындалады. Ұсынылған модельдің құрылымы, мазмұны</p>

			мен негізгі сипаттамалары нақты әрі айқын берілген. Зерттеу авторы «Журналистика» білім беру бағдарламасы бойынша білім алушыларды даярлау үдерісінде ұсынылған модельді практикалық тұрғыдан қолданудың кезең-кезеңімен жүзеге асырылатын алгоритмін әзірлеген. Зерттеудің өзектілігі мен практикалық маңыздылығы диссертациялық жұмыста жан-жақты әрі дәлелді түрде ашылған.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	1) Орындалған диссертациялық зерттеудің ғылыми дербестік деңгейі жоғары. Бейкутова Арайлым Муратбековна өзінің «Болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастырудың ғылыми-әдістемелік негіздері» атты диссертациялық зерттеуінде ғылыми жұмысты өз бетінше жүргізу қабілетін және зерттеу мәселесін дербес шешудегі жоғары дайындығын көрсетті. Орындалған жұмыс ізденушінің ғылыми-зерттеу құзыреттілігінің қалыптасқанын айқын дәлелдейді. Ғылыми зерттеу авторы зерттеудің мақсаты мен міндеттерін жүйелі түрде шешкен, алынған нәтижелер мен қорытындыларды нақты тұжырымдаған, сондай-ақ зерттеудің қолданбалы аспектісін жоғары деңгейде меңгерген. Бұл диссертациялық жұмыстың мазмұны мен қол жеткізілген нәтижелерінен айқын байқалады.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.	1) Диссертацияның өзектілігі негізделген. Диссертант орындалған диссертациялық зерттеудің өзектілігін ғылыми тұрғыдан дәйекті негіздеген. Қазіргі кезеңде журналистер жариялайтын ақпараттың, әсіресе шет тіліндегі ақпараттың мазмұны мен сапасының маңызы ерекше. Мұндай ақпараттың сапасы журналистердің шет тілдерін меңгеру деңгейімен тікелей байланысты. Медиа саласындағы шеттілдік білім берудің маңыздылығын Қазақстан Республикасының «Масс-медиа туралы» Заңының 5-бабы да айқындайды. Аталған бапқа сәйкес, ел аумағында жарияланатын ақпарат мемлекеттік тілде және басқа да тілдерде таратылады. Докторант өз зерттеуінде журналистердің кәсіби бағытта шет тілін қолдануы заңнамалық тұрғыдан қолдау табатынын атап көрсетеді. Бұл,

			<p>әсіресе, шет тілін меңгерген және сол тілде кәсіби қарым-қатынас жасай алатын мамандарды даярлау қажеттілігімен тығыз байланысты.</p> <p>Осы тұрғыдан алғанда, шет тілін меңгеру болашақ журналист үшін кәсіби қажеттілікке айналады. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы білім берудің мазмұнына, оны іске асыру жағдайларына және нәтижелеріне жоғары талаптар қояды. Басқаша айтқанда, шеттілдік даярлық болашақ маманның бәсекеге қабілеттілігін арттыратын маңызды факторлардың бірі ретінде қарастырылады.</p> <p>Бейкутова Арайлым Муратбековнаның диссертациялық зерттеуінің өзектілігі журналистің кәсіби қызметі көптілді әрі халықаралық ақпараттық кеңістікпен тығыз байланысты болуымен арта түседі. Осы жағдай болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастырудың объективті қажеттілігін айқындайды.</p>
		<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды</p>	<p>1). Диссертацияның мазмұны зерттеу тақырыбына толық сәйкес келеді және оның негізгі аспектілерін жан-жақты ашып көрсетеді. Диссертация кіріспеден, I, II, III тараулардан, әр тарау бойынша тұжырымдардан, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және қосымшалардан тұрады.</p> <p>Диссертациялық жұмыстың кіріспе бөлімінде тақырыптың өзектілігі, зерттеудің мақсаты мен міндеттері, ғылыми болжамы, ғылыми жаңалығы, диссертациялық зерттеудің теориялық және практикалық маңыздылығы, сондай-ақ қорғауға ұсынылатын негізгі тұжырымдар берілген.</p> <p>Бірінші тарауда диссертант кәсіби шет тілін оқытудың нормативтік-құқықтық негіздері аясында жоғары оқу орындарында болашақ журналистерді даярлауға қойылатын талаптарды және шет тіліндегі коммуникация саласындағы құзыреттілікті қалыптастыру мәселелерін нақты сипаттаған. Бұл тарауда болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігінің мәні, мазмұны, компоненттік құрамы мен құрылымы ашып көрсетілген. Сонымен қатар диссертант болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыруда оқыту технологияларын қолдану мүмкіндіктерін жан-жақты талдаған.</p>

	<p>Екінші тарауда Бейкутова Арайлым Муратбековна болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру моделінің негізгі компоненттерін қарастырып, осы модельді әзірлеп, ғылыми тұрғыдан негіздеген. Сонымен қатар шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілікті қалыптастырудың лингводидактикалық шарттары айқындалған. Бұл тарауда аталған құзыреттілікті қалыптастыруға бағытталған әдістеменің мазмұны мен әдістемелік жаттығулар жүйесі сипатталған.</p> <p>Үшінші тарауда болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыруға ұсынылған әдістеменің тиімділігі тәжірибелік-эксперименттік зерттеу нәтижелері негізінде диагностикалық, қалыптастырушы және нәтижелік көрсеткіштер арқылы талданған.</p> <p>Диссертациялық зерттеудің ұсынылған құрылымы жұмыстың толықтығын, теориялық негіздеуден бастап практикалық іске асыру мен оның нәтижелерін бағалауға дейінгі логикалық сабақтастықты айқын көрсетеді.</p> <p>Осылайша, диссертацияның құрылымы мен мазмұны ұсынылған зерттеу тақырыбын логикалық тұрғыдан толық әрі жүйелі түрде ашады. Бұл диссертация мазмұнының зерттеу тақырыбына толық сәйкес келетінін дәлелдейді.</p>
<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p>	<p>1)Зерттеудің мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді.</p> <p>Зерттеудің мақсаты нақты әрі негізді тұжырымдалған. Ол болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру әдістемесінің теориялық негізделуін, практикалық тұрғыдан әзірленуін және оның тиімділігін тәжірибелік-эксперименттік тұрғыдан растауды қамтиды.</p> <p>Атап айтқанда, зерттеудің мақсаты болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастырудың ғылыми-теориялық негіздерін зерделеуге, оны қалыптастыру моделі мен әдістемесін әзірлеуге, сондай-ақ ұсынылған әдістеменің тиімділігін практикалық тұрғыдан тексеруге негізделген.</p> <p>Зерттеудің бірінші міндеті болашақ журналистердің «шеттілдік</p>

		<p>медиакоммуникативті құзыреттілігі» ұғымын зерделеп, оны теориялық тұрғыдан негіздеуді көздейді;</p> <p>Екінші міндет болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру моделін әзірлеумен және оның тиімді жүзеге асырылуын қамтамасыз ететін лингводидактикалық шарттарды айқындаумен байланысты;</p> <p>Үшінші міндет қазіргі оқыту технологияларын қолдану негізінде болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыруға арналған жаттығулар жүйесін әзірлеуді қамтиды;</p> <p>Төртінші міндет болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру әдістемесін әзірлеу, оны тәжірибелік-эксперименттік жұмыс барысында сынақтан өткізу және тиімділігін тексеру арқылы жүзеге асырылған.</p> <p>Зерттеу болжамы да зерттеудің мақсаты мен міндеттерін айқындау логикасымен өзара үйлеседі. Онда зерттеу мәселесіне кешенді тұрғыдан келу және қазіргі әдіснамалық негіздерді қолдану басымдықтары көрініс тапқан. Бұл зерттеу тұжырымдамасының жүйелі түрде ойластырылғанын және оның мазмұндық бірізділігін дәлелдейді.</p>	<p>медиакоммуникативті құзыреттілігі» ұғымын зерделеп, оны теориялық тұрғыдан негіздеуді көздейді;</p> <p>Екінші міндет болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру моделін әзірлеумен және оның тиімді жүзеге асырылуын қамтамасыз ететін лингводидактикалық шарттарды айқындаумен байланысты;</p> <p>Үшінші міндет қазіргі оқыту технологияларын қолдану негізінде болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыруға арналған жаттығулар жүйесін әзірлеуді қамтиды;</p> <p>Төртінші міндет болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру әдістемесін әзірлеу, оны тәжірибелік-эксперименттік жұмыс барысында сынақтан өткізу және тиімділігін тексеру арқылы жүзеге асырылған.</p> <p>Зерттеу болжамы да зерттеудің мақсаты мен міндеттерін айқындау логикасымен өзара үйлеседі. Онда зерттеу мәселесіне кешенді тұрғыдан келу және қазіргі әдіснамалық негіздерді қолдану басымдықтары көрініс тапқан. Бұл зерттеу тұжырымдамасының жүйелі түрде ойластырылғанын және оның мазмұндық бірізділігін дәлелдейді.</p>
	<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан:</p> <p>1) толық байланысқан;</p> <p>2) жартылай байланысқан;</p> <p>3) байланыс жоқ</p>	<p>Диссертацияның бөлімдері мазмұндық және құрылымдық тұрғыдан өзара сабақтас әрі логикалық байланыста құрылған. Зерттеу жұмысының кіріспесі, теориялық және тәжірибелік-эксперименттік бөлімдері бірізді түрде ұсынылып, зерттеудің мақсаты мен міндеттерін толық ашуға бағытталған. Әр бөлімде қарастырылған ғылыми тұжырымдар мен алынған нәтижелер бірін-бірі толықтырып, жұмыстың тұтас ғылыми жүйесін құрайды.</p>	<p>Диссертацияның бөлімдері мазмұндық және құрылымдық тұрғыдан өзара сабақтас әрі логикалық байланыста құрылған. Зерттеу жұмысының кіріспесі, теориялық және тәжірибелік-эксперименттік бөлімдері бірізді түрде ұсынылып, зерттеудің мақсаты мен міндеттерін толық ашуға бағытталған. Әр бөлімде қарастырылған ғылыми тұжырымдар мен алынған нәтижелер бірін-бірі толықтырып, жұмыстың тұтас ғылыми жүйесін құрайды.</p>
	<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <p>1) сыни талдау бар;</p> <p>2) талдау жартылай жүргізілген;</p>	<p>Издениші зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми-әдістемелік әдебиеттер мен нормативтік құжаттарға жан-жақты сыни талдау жүргізген. Автор ұсынған ғылыми шешімдер теориялық тұрғыдан негізделіп, зерттеу барысында жүргізілген тәжірибелік-эксперименттік жұмыстар арқылы дәлелденген. Ұсынылған қағидаттар мен әдістер болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыруда дәстүрлі тәсілдермен қатар заманауи оқыту мүмкіндіктерін тиімді қолдануымен ерекшеленеді. Зерттеу</p>	<p>Издениші зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми-әдістемелік әдебиеттер мен нормативтік құжаттарға жан-жақты сыни талдау жүргізген. Автор ұсынған ғылыми шешімдер теориялық тұрғыдан негізделіп, зерттеу барысында жүргізілген тәжірибелік-эксперименттік жұмыстар арқылы дәлелденген. Ұсынылған қағидаттар мен әдістер болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыруда дәстүрлі тәсілдермен қатар заманауи оқыту мүмкіндіктерін тиімді қолдануымен ерекшеленеді. Зерттеу</p>

		3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген	нәтижелері бұрыннан қолданылып жүрген әдістермен салыстырылып, ұсынылған модель мен жаттығулар жүйесінің тиімділігі тәжірибе жүзінде расталған.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертациялық зерттеудің ғылыми нәтижелері мен негізгі тұжырымдары жаңашылдығымен ерекшеленеді.</p> <p>1. Диссертант болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастырудың ғылыми-теориялық негіздерін шет тілін оқыту үдерісі аясында нақтылап, жүйелі түрде негіздеген;</p> <p>2. Зерттеу барысында медиакоммуникативті құзыреттіліктің мазмұндық сипаты ашылып, оның құрамына кіретін негізгі субқұзыреттіліктер жүйеленген;</p> <p>3. Болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыруға арналған модель әзірленіп, оның құрылымы мақсаттық, тұжырымдамалық, мазмұндық, үдерістік, бағалаушылық және нәтижелік блоктар арқылы ұсынылған.</p> <p>4. Сонымен қатар, модульдік құрылымға негізделген жаттығулар жүйесі жасалған. Бұл жүйе кәсіби медиамәтіндермен жұмыс істеуді және заманауи цифрлық құралдарды тиімді қолдануды қамтиды.</p> <p>Диссертацияда ұсынылған ғылыми тұжырымдар білім беруді цифрландыру жағдайында болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталған өзекті әрі маңызды ғылыми-әдістемелік шешімдер кешенін айқындайды. Атап айтқанда, ізденуші әзірлеген әдістемелік модельге цифрлық технологияларды кіріктіру, сондай-ақ аталған құзыреттіліктің төрт субқұзыреттілігін дамытуға арналған он модульді ұсыну зерттеудің инновациялық сипатын нақты көрсетеді. Ұсынылған тәсіл қолданыстағы идеяларды тек бейімдеумен шектелмей, педагогика және шет тілдік білім беру саласындағы ғылыми білімді едәуір толықтырып, жаңа әдістемелік мүмкіндіктерді ашады.</p> <p>Модель тиімділігінің тәжірибелі-эксперименттік жұмыс арқылы дәлелденуі және шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілікті қалыптастыру үдерісіне цифрлық ресурстардың кіріктірілуі зерттеудің</p>

	теориялық қана емес, қолданбалы аспектілерінің де жаңашылдығын айқындайды.
<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>1) Диссертацияның қорытындылары толығымен жаңа болып табылады.</p> <p>Халықаралық ақпарат алмасу жағдайында шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілік журналистердің бәсекеге қабілеттілігін айқындайтын маңызды факторлардың бірі болып табылады.</p> <p>1. Бірінші зерттеу міндетіне сәйкес ізденуші жоғары білім беру үдерісінің нормативтік-құқықтық негіздеріне жан-жақты талдау жүргізген. Атап айтқанда, Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы, Қазақстан Республикасының «Масс-медиа туралы» Заңы, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, кәсіби стандарттар және басқа да нормативтік құжаттар болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру тұрғысынан қарастырылған;</p> <p>2. Кәсіби стандартта көрсетілген біліктілік талаптары мен білім беру бағдарламасында айқындалған күтілетін нәтижелерді талдау нәтижесінде болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігі ұғымының мәні, құрылымы мен мазмұны анықталған. Аталған құзыреттілік медиакеңістікте түрлі медиамәтіндерді табысты қабылдау, талдау, түсіндіру, дайындау және кәсіби өзара әрекеттесу үдерісін сипаттайтын лингвопрагматикалық, әлеуметтік-мәдени, ақпараттық-талдамалық және цифрлық субқұзыреттіліктерден тұратын кешенді құрылым ретінде ұсынылған;</p> <p>3. Диссертант шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілікті қалыптастыруға бағытталған шет тілдерін оқыту жүйесін әзірлеу бойынша ауқымды әдістемелік жұмыс атқарған. Бұл жүйе құзыреттілікке негізделген, жүйелік-әрекеттік және студентке бағдарланған тәсілдердің қағидаттарына сүйенеді. LSFE — шет тілдері мен әдебиетін оқыту лигасы аясында аталған әдістемелік жүйенің негізгі құрамы мен құрылымы айқындалып, оны іске асыруға арналған модель әзірленген. Әзірленген әдістеменің жетекші қағидаттары ретінде цифрлық технологияларды енгізу, модульдік құрылым, білім алушының</p>

		<p>дербестігін дамыту, креативтілікке баулу, сондай-ақ теория мен практиканың өзара байланысын қамтамасыз ету белгіленген.</p> <p>4. Ұсынылған әдістемені іске асырудың әдіснамалық тетігі ретінде зерттеушілік, проблемалық-бағдарланған, жобалық және бірлескен оқытуға негізделген технологиялар қолданылған. Болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру моделінің мақсаттық блогында белгіленген нәтижелер нәтижелік блокта көрініс тапқан. Осылайша, болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру моделіндегі алты блоктың мазмұндық компоненттері өзара тығыз байланыста құрылымдалған;</p> <p>Сонымен қатар ізденуші төмендегі лингводидактикалық шарттар кешенінің тиімділігін тәжірибелі-эксперименттік тұрғыдан дәлелдеген:</p> <ul style="list-style-type: none"> -білім беру үдерісі субъектілерінің интерактивті өзара әрекеттесуін ұйымдастыру; -оқытуды білім алушылардың болашақ кәсіби қызметіне бағдарлау; -интерактивті оқу ортасын құру үшін цифрлық құралдарды оңтайландыру/меңгеру деңгейін бағалау арқылы білім алушылардың оқу мотивациясын күшейту медиакоммуникативті құзыреттілікті қалыптастыру үдерісінің үйлесімділігі мен тиімділігін арттырады. <p>Осылайша, диссертацияның қорытындылары Қазақстан Республикасындағы қазіргі білім беру жүйесінің даму кезеңінде шет тілін оқытудың теориясы мен практикасын жетілдіруге қосылған маңызды ғылыми үлес ретінде бағаланады.</p>	<p>Диссертацияда болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталған «Медиакоммуникативті практикум» оқу құралы ұсынылған. Оқу құралы модульдік жүйе негізінде әзірленіп, заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологияларды тиімді пайдалану мақсатында әрбір тақырыпқа арнайы QR-код енгізілген. Шет тілін оқытуды кезең-кезеңімен ұйымдастыруға негізделген бұл әдістеменің педагогикалық практикада алғаш рет қолданылуы оны технологиялық тұрғыдан жаңа шешім ретінде бағалауға негіз береді.</p>
	<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады) 		

6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген /негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)	Диссертациялық жұмыстың негізгі тұжырымдары мен қорытындылары ауқымды теориялық және тәжірибелік дәлелдер негізінде ғылыми тұрғыдан дәйекті негізделген. Ұсынылған қорытындылар әртүрлі дереккөздерден алынған мәліметтерді жүйелі талдау нәтижесінде тұжырымдалып, ғылыми талаптарға толық сәйкес келеді.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	<p>Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар; 2) орташа; 3) кең</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Бірінші қағидат: болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігі - медиа ортада түрлі медиамәтінді сәтті қабылдау, талдау, интерпретациялау, өндіру және кәсіби әрекеттесу үдерісіне дайындықты сипаттайтын, лингвопрагматикалық, әлеуметтік-мәдени, ақпараттық-аналитикалық және цифрлық субқұзыреттіліктер бірлігінен тұратын кешенді құрылым.</p> <p>7.1. Бұл қағидатта болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігінің мәні, мазмұны анықталып, лингвопрагматикалық, әлеуметтік-мәдени, ақпараттық-аналитикалық және цифрлық субқұзыреттіліктер бірлігінен тұратын кешенді құрылым екендігі ашылып, дәлелденді.</p> <p>7.2 Тривиалды емес.</p> <p>7.3 Нәтиже басқа да зерттеулерде қарастырылмағандықтан жаңа болып табылады.</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі кең.</p> <p>7.5 Келесі мақалаларда дәлелденген: 1. The media technologies as a tool for the formation of foreign language mediacommunicative competence of a bachelor's degree journalist // Хабаршы. Педагогика ғылымдары сериясы. Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті . – 2024. – Т. 74. – №. 3. – Б. 170-186. DOI: https://doi.org/10.48371/PEDS.2024.74.3.010.</p> <p>2. Формирование медиакоммуникативной компетенции студентов-журналистов // Сборник материалов X Республиканской научно-практической конференции «Диалог поколений и новые ориентиры», посвященный Дню работников науки РК 11-12 апреля 2024 г.</p>

3. Журналистің медиа коммуникативтік құзыреттіліктерінің жіктелімі //Journal of Educational Sciences. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті (2520-2634). – 2022. – Т. 72. – №. 4. Б. 98-107.

Екінші қағидат: болашақ журналистердің шетілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру моделінде - мақсаттық, тұжырымдамалық, мазмұндық, процессуалдық, бағалау және нәтижелік алты блоктың мазмұндық компоненттері өзара тығыз байланысып, оның регулятиві цифрлық технологияларды енгізу, модульді, дербестік, шығармашылық, теория мен тәжірибе байланысы принциптеріне негізделген зерттеу жүйесі.

7.1 Бұл қағидатта болашақ журналистердің шетілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру моделінің мазмұны мақсаттық, тұжырымдамалық, мазмұндық, процессуалдық, бағалау және нәтижелік блоктарға жіктеледі. Олардың кешенді жүйеленуі нәтижесінде оның регулятиві цифрлық технологияларды енгізу, модульді, дербестік, шығармашылық, теория мен тәжірибе байланысы принциптеріне негізделетіні нақтыланып, модель тұтас зерттеу жүйесі ретінде ұсынылған.

7.2 Тривиалды емес.

7.3 Нәтиже басқа да зерттеулерде қарастырылмағандықтан жаңа болып табылады.

7.4 Қолдану деңгейі кең.

7.5 Келесі мақалаларда дәлелденген: 1. The Synergy of Media and Language Literacy to Foster Kazakh Students' Critical Thinking and Communication //International Journal of Media and Information Literacy. – 2024. – Т. 9. – №. 1. – Б. 17-29. Social Sciences, Education: процентиль: 40 CiteScore 1.6, Q3. 2. Research skills within the frame of media and foreign language communication competence of students-journalists // Хабаршы. Педагогика ғылымдары сериясы. Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды Ұлттық зерттеу университеті. – 2024. – Т. 11629. – №. 4. – Б. 175-185.

Үшінші қағидат: болашақ журналистердің шетілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру мақсатында айқындалған лингводидактикалық шарттардың (оқу үдерісі субъектілерінің интерактивті өзара әрекеттесуін ұйымдастыру, білім

беруді студенттердің болашақ кәсіби қызметіне бағдарлау, интерактивті оқу ортасын құру үшін цифрлық құралдарды оңтайландыру және меңгеру деңгейін бағалау арқылы мотивациялау) өзара байланыстағы жиынтығы.

7.1. Бұл қағидат болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру барысын оңтайландырудың лингводидактикалық шарттарын (оқу үдерісі субъектілерінің интерактивті өзара әрекеттесуін ұйымдастыру, білім беруді студенттердің болашақ кәсіби қызметіне бағдарлау, интерактивті оқу ортасын құру үшін цифрлық құралдарды оңтайландыру және меңгеру деңгейін бағалау арқылы мотивациялау) жиынтығын анықтаумен дәлелденді.

7.2 Тривиалды емес.

7.3 Нәтиже басқа да зерттеулерде қарастырылмағандықтан жаңа болып табылады.

7.4 Қолдану деңгейі кең.

7.5 Келесі мақалаларда дәлелденген: Формирование медиа коммуникативной компетенции студентов-журналистов.// «Ұрпақтар диалогы және жаңа бағдарлар» атты жас ғылым қызметкерлері кнніне арналған жас ғалымдар мен мамандардың X Республикалық ғылыми-практикалық конференциясының материалдар жинағы сәуірдің 11-12, 2024 ж.112-116б. 2. Conceptual basis of media and foreign-language communication competence. «Молодежь и глобальные проблемы современности» Материалы Республиканской научно-практической конференции студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых (с международным участием) ТОМ 2, Қарағанды. Болашақ-Баспа, февраль, 2024г. 47-51б.

Төртінші қағидат: Болашақ журналистердің ШМҚ қалыптастыру үшін арнайы ұсынылған жаттығулар жүйесі – болашақ журналистердің кәсіби даярлығының теориялық және практикалық аспектілерін кешенді түрде тоғыстыратын, шеттілдік білім беруді заманауи талаптарға сәйкес жаңартуға ықпал ететін және оқыту үдерісін жүйелі ұйымдастыруға бағытталған әдістеме өзегі.

7.1. Бұл қағидатта болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыруға арналған

			<p>жаттығулар жүйесінің маңыдылығы айқындалып, аталған жүйе кәсіби даярлықтың теориялық және тәжірибелік қырларын өзара ықпалдастыра отырып, тұтас әдістемелік негіз ретінде сипатталған. Сонымен қатар, ол шеттілдік білім беруді заманауи талаптарға сәйкестендіреді, оқыту үдерісін жүйелі әрі тиімді ұйымдастыру мақсатына бағытталып, құрылымданған.</p> <p>7.2 Тривиалды емес.</p> <p>7.3 Нәтиже басқа да зерттеулерде қарастырылмағандықтан жаңа болып табылады.</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі кең.</p> <p>7.5 Келесі мақалаларда дәлелденген: 1. The media technologies as a tool for the formation of foreign language mediacomunicative competence of a bachelor's degree journalist // Хабаршы. Педагогика ғылымдары сериясы. Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті . – 2024. – Т. 74. – №. 3. – Б. 170-186.2. Research skills within the frame of media and foreign language communication competence of students-journalists // Хабаршы. Педагогика ғылымдары сериясы. Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды Ұлттық зерттеу университеті. – 2024. – Т. 11629. – №. 4. – Б. 175-185.</p>
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ	<p>1) Ия.</p> <p>Зерттеу әдіснамасының таңдалуы ғылыми тұрғыдан негізделіп, диссертациялық жұмыстың кіріспе бөлімінде жан-жақты сипатталған. Зерттеу жұмысының мақсатына сәйкес талдау, жинақтау, модельдеу, сауалнама жүргізу, тестілеу, педагогикалық эксперимент, оқу үдерісіне мониторинг жасау және математикалық статистика әдістері қолданылған.</p> <p>Диссертациялық зерттеу барысында ізденуші медиа-платформалар мен цифрлық қосымшалардың онлайн мүмкіндіктерін мақсатты әрі тиімді пайдаланған. Зерттеу үдерісінде <i>Interactive Media Projects, Adobe Premiere Pro, CapCut, Shotcut, DaVinci Resolve</i> сияқты бейнемонтажға арналған кәсіби бағдарламалар, <i>Zoom, Microsoft Teams, Jitsi Meet</i> тәрізді бейнеконференция өткізуге арналған онлайн платформалар, сондай-ақ <i>Audacity, Kinemaster, Speechnotes, Canva, iMovie, InShot</i> және <i>TikTok</i> сияқты цифрлық қосымшалар қолданылған.</p>

		<p>Сонымен қатар, диссертациялық жұмыста қойылған мақсатты табысты жүзеге асыру үшін бірқатар цифрлық платформалар қолданылған. Атап айтқанда, жаңа медиа-терминдерді меңгеруге арналған карточкалар жасау үшін <i>Quizlet</i> платформасы, <i>Kahoot!</i>, <i>Quizizz</i>, <i>Padlet</i> платформалары, сондай-ақ сөз тіркестері мен colloquialisms-тарды талдауға арналған <i>Linggle</i>, <i>WordHippo</i>, <i>Reverso Context</i> құралдары пайдаланылған.</p> <p>Зерттеу барысында <i>BBC Learning English</i>, <i>Google Docs</i>, <i>Perplexity AI</i>, <i>ChatGPT</i>, <i>Hemingway Editor</i>, <i>Trello</i>, <i>Write & Improve</i> сияқты онлайн ресурстар да тиімді қолданылған. Сонымен қатар, <i>Cambridge English</i> және <i>The Guardian</i> материалдары мақалаларды талдау мақсатында, <i>Grammarly</i> мен <i>Quillbot</i> платформалары грамматикалық және стилистикалық тексеру құралдары ретінде, ал <i>Miro</i> және осыған ұқсас цифрлық платформалар оқу-әдістемелік жұмысты ұйымдастыруда пайдаланылған.</p> <p>Зерттеуде қолданылған құралдар кешені ізденушінің медиасауаттылығының жоғары деңгейін, сондай-ақ шет тілін оқыту сапасын арттыруға бағытталған заманауи цифрлық технологияларды тиімді қолдану қабілетін көрсетеді. Бұл Қазақстан Республикасының білім және ғылым саласындағы қазіргі талаптарына сәйкес келеді және автор орындаған ғылыми еңбектің қолданбалы аспектісін күшейтіп, зерттеудің құндылығы мен сапасын арттыра түседі.</p> <p>Ізденуші қолданған зерттеу әдіснамасы шет тілін оқытудың қазіргі парадигмасына толық сәйкес келеді.</p>
	<p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>1) Ия.</p> <p>Диссертациялық зерттеуде төмендегі теориялық зерттеу әдістері қолданылған:</p> <ul style="list-style-type: none"> – отандық және шетелдік зерттеушілердің ғылыми әдебиеттерін талдау; – зерттелген материалдарды жинақтау және жүйелеу; – модельдеу әдісі; – салыстырмалы талдау; – аналитикалық синтез әдісі. <p>Эмпирикалық әдістер ретінде төмендегілер қолданылды:</p>

			<ul style="list-style-type: none"> – педагогикалық бақылау; – сауалнама жүргізу; – сұхбат алу; – тестілеу; – жобалық тапсырмалар; – педагогикалық эксперимент; – алынған нәтижелерді сандық және сапалық өңдеу.
		<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p>	<p>Эксперимент жүргізу барысында ізденуші студенттердің шет тілін меңгеру дағдылары мен медиакоммуникативті қабілеттерін анықтау мақсатында құзыреттілік деңгейін диагностикалау, тестілеу, сұхбат алу және сауалнама жүргізу сияқты қолданбалы құралдарды пайдаланған. Жобалық жұмыс шетілдік медиакоммуникативті құзыреттіліктің қалыптасу деңгейін тексеруге бағытталған.</p> <p>Алынған нәтижелер арнайы әзірленген деңгейлік дескрипторлар мен критерийлер негізінде талданған.</p> <p>Студенттер зерттеушілік, проблемалық, жобалық және бірлескен оқыту технологияларын қолдану арқылы шет тіліндегі медиамәтіндерді талдауға, өңдеуге және құрастыруға бағытталған тапсырмаларды орындады. Осы тапсырмалар барысында олардың лингвопрагматикалық, әлеуметтік-мәдени, ақпараттық-талдамалық және цифрлық субқұзыреттіліктері жан-жақты дамытылды.</p> <p>Мұндай тапсырмалар болашақ журналистердің шетілдік медиакоммуникативті құзыреттілігі құрамындағы барлық субқұзыреттіліктердің қалыптасу деңгейін жан-жақты бағалауға мүмкіндік берді.</p> <p>Алынған нәтижелер кестелер мен диаграммалар арқылы ұсынылып, ғылыми зерттеу барысында әзірленген шетілдік медиакоммуникативті құзыреттілікті қалыптастыру моделі мен практикумның тиімділігі тәжірибелік-эксперименттік тұрғыдан дәлелденген.</p> <p>Эксперимент барысында диссертант білім алушылардың аталған құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталған міндеттерді табысты шешкен. Сонымен қатар, жүргізілген эксперимент нәтижесінде</p>

		<p>диссертациялық <i>зерттеудің ғылыми болжамы</i> толық расталған. Атап айтқанда:</p> <p>«Болашақ журналистерге шет тілін оқыту үдерісі тиімді болады, егер:</p> <ul style="list-style-type: none"> – болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігінің мәні мен құрылымы теориялық тұрғыдан негізделсе; – шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілікті қалыптастыру моделі әзірленсе; – шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілікті қалыптастыру әдістемесінің тиімді жүзеге асырылуын қамтамасыз ететін лингводидактикалық шарттар айқындалып, арнайы әзірленген жаттығулар жүйесі білім беру үдерісіне енгізілсе», онда болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру тиімділігі артады. Өйткені ұсынылған әдістеме құзыреттілікке негізделген, жүйелік-әрекеттік және студентке бағдарланған тәсілдердің қағидаттары негізінде жүзеге асырылады. 	
		<p>8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған</p>	<p>8.4 Жұмыстағы маңызды тұжырымдар дәлелденген.</p> <p>Диссертацияда берілген маңызды тұжырымдар өзекті әрі сенімді ғылыми әдебиеттерге жасалған сілтемелер арқылы негізделген.</p> <p>Зерттеу жұмысында отандық және шетелдік авторлардың іргелі және қазіргі заманғы еңбектері, сондай-ақ медиа білім беру саласында орындалған зерттеулер кеңінен пайдаланылған. Олардың қатарында А.В. Федоров, А. Шариков, А.Н. Назаренко, А. Андреева, О. Петрова, И.Белякова, D.R.Ablaisha, D.M. Pankumaran, E.B. Васильева, Н. Хлызова, А. Silverblatt, П.К. Елубаева, С. Кудьярова, Г. Кулжанбекова, И.А. Зимняя, И.Л. Бим, Л.С. Есина, С.С. Кунанбаева, А.Т. Чакликова, Т.А.Кульгильдинова, Г.М.Фролова, К.Б.Пригожина, Г.Вестхофф, В.В.Сафонова, К.Н Булатбаева., Ж.Т. Жылтырова, М.К.Ахметова, И.С. Якиманская, Н.D. Brown, Г.А.Куликовская, Н.А. Куликовская, Т.С. Макарова, М.А. Молчанова, Е.А. Морозова, Л.С. Выготский, А.Н. Леонтьев, Р. Skehan, Т.А. Каражигитова, А.Т. Айтпукешев, К.У. Кунакова, А.В.Федоров, Е.В. Васильева, И.В. Чичерина, А.В. Шариков, Н.Ю. Хлызова, Е.А. Бондаренко, J.J. Pungente, B. Duncan, N. Andersen, J. Lewis, S.J hally, С.Е. Тапанова,</p>

			<p>П.К. Елубаева, С. Кудиярова, Г.З. Бейсембаева, А.Елеусіз, Г.Қанай, П.С.Котляр, Е. А.Юнина, R.M. Horbatiuk, M. Panasan, M.Pedaste, P. Nuangchalerm, Т.Д. Кузнецова, Д.М. Джусубалиева, А.И. Тажигулова, Е.В. Артыкбаева, А.Ж. Арыстанова, А.А. Головчун және т.б. авторлардың еңбектері бар.</p> <p>Диссертацияда автордың өз ғылыми мақалаларына сілтемелердің берілуі ерекше атап өтуге тұрарлық. Бұл ізденушінің зерттеліп отырған тақырыпты дамытуға қосқан жеке үлесін көрсетіп, жұмыстың ғылыми салмағы мен негізділігін арттыра түседі. Сонымен қатар, диссертацияда тиісті ғылыми салалардағы жетекші мамандардың еңбектеріне сілтемелер жасалған, бұл ұсынылған тұжырымдарды негіздеу үшін берік теориялық және әдіснамалық база қалыптастырады. Пайдаланылған дереккөздер қатарында классикалық еңбектермен бірге соңғы жылдардағы ғылыми жарияланымдардың да қамтылуы зерттеу жұмысының жан-жақты әрі жүйелі жүргізілгенін, сондай-ақ қарастырылып отырған мәселенің өзектілігін айқындайды.</p> <p>Зерттеу жұмысында көрсетілген маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді. Зерттеу нәтижелерінің дәлелділігі мен негізділігі әдіснамалық, теориялық және әдістемелік тұрғыда дәлелденуімен, зерттеу мазмұнының ғылыми аппаратқа сәйкестілігімен, кешенді әдістерді қолданумен, зерттеу нәтижелерін практикаға ендірумен, тәжірибелі-эксперимент барысында пайдаланған ұсыныстардың тиімділігімен, ғылыми болжамның дәлелденуімен қамтамасыздандырылады, сондай-ақ Scopus деректер қорына енетін журналдарда жарияланған материалдарға сілтеме жасау арқылы расталған.</p>
		<p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз</p>	<p>8.5 Диссертациялық зерттеуде пайдаланылған әдебиеттер қоры жеткілікті, өйткені әдебиеттер тізімі зерттеу тақырыбына сәйкес келетін 168 дереккөзді қамтиды.</p> <p>Шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттіліктің теориялық негізі бірнеше ғылыми бағыттың тоғысында қарастырылған. Атап айтқанда, құзыреттіліктің ғылыми-теориялық аспектілеріне арналған еңбектерде (И.А. Зимняя, И.Л. Бим, Л.С. Есина, С.С. Кунанбаева, А.Т. Чакликова, Т.А. Кульгильдинова, Г.М. Фролова, К.Б. Пригожина, Г. Вестхофф,</p>

В.В. Сафонова, Ж.Т.Жылтырова, М.К. Ахметова т.б.) және медиа білім саласында орындалған жұмыстарында (А.В. Федоров, А. Шариков, А.Н. Назаренко, А. Андреева, О. Петрова, И. Белякова, D.R. Ablaisa, D.M. Pankumarap және т.б.) медиакоммуникативті құзыреттіліктің маңыздылығы жан-жақты негізделген.

Ғылыми кеңістікте медиасауаттылық ұғымы кеңінен таралып келеді. И.В. Чичерина, Н. Хлызова, А. Silverblatt, П.К. Елубаева, С. Кудьярова, Г. Кулжанбекова және т.б. авторлардың еңбектерінде медиасауаттылық ұғымына терең талдау берілген.

Зерттеудің әдіснамалық және теориялық негіздерін құзыреттілік тәсілінің ғылыми-теориялық аспектілеріне арналған еңбектер И.А. Зимняя, И.Л. Бим, Л.С. Есина, С.С. Кунанбаева, А.Т. Чакликова, Т.А. Кульгильдинова, Г.М. Фролова, К.Б. Пригожина, Г. Вестхофф, В.В. Сафонова, К.Н. Булатбаева, Ж.Т. Жылтырова, М.К. Ахметова және т.б.; студентке бағдарланған тәсіл бойынша ғылыми жұмыстар И.С. Якиманская, Н.Д. Brown, Г.А. Куликовская, Н.А. Куликовская, Т.С. Макарова, М.А. Молчанова, Е.А. Морозова; жүйелік-әрекеттік тәсіл аясындағы зерттеулер Л.С. Выготский, А.Н. Леонтьев, Р. Skehan, Т.А. Каражигитова, А.Т. Айтпукешев, К.У. Кунакова); медиа және медиакоммуникация бағытындағы ғылыми қағидалар А.В. Федоров, Е.В. Васильева, И.В. Чичерина, А.В. Шариков, Н.Ю. Хлызова, Е.А. Бондаренко, J.J. Pungente, B. Duncan, N. Andersen, J.Lewis, S. Jhally, С.Е. Тапанова, П.К. Елубаева, С. Кудиярова, Г. Кулжанбекова, Г.З. Бейсембаева, А. Елеусіз, Г. Қанай және т.б.; білім беру үдерісіне озық технологияларды интеграциялау мәселесіне арналған зерттеулер П.С.Котляр, Е.А. Юнина, R.M. Horbatiuk, M. Panasan, M. Pedaste, P. Nuangchalerm, Т.Д. Кузнецова, Д.М. Джусубалиева, А.И. Тажигулова, Е.В. Артыкбаева, А.Ж. Арыстанова, А.А. Головчун және т.б. құрайды.

Тақырыпқа сәйкес пайдаланылған ғылыми әдебиеттер тізімі сапалы әдеби шолу жасауға жеткілікті әрі мазмұндық тұрғыдан негізді. Жұмыста отандық және шетелдік авторлардың еңбектері кеңінен қамтылып, зерттеу тақырыбына қатысты сенімді дереккөздер пайдаланылған.

9	Практикалық құндылық принципі	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>1) Ия, диссертациялық зерттеудің теориялық маңызы зор. Зерттеудің теориялық маңызы шеттілдік білім беру әдістемесін толықтыруымен, болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру моделін ғылыми тұрғыдан негіздеуімен және оны жүзеге асыру жолдарын нақты көрсетуімен айқындалады.</p> <p>Диссертациялық зерттеудің теориялық бөлімі болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру аясында олардың біліктілігіне қойылатын талаптарды қарастыруға арналған. Аталған талаптарды айқындау мақсатында ізденуші Қазақстан Республикасындағы жоғары білім беру үдерісінің нормативтік-құқықтық негіздеріне жан-жақты талдау жүргізген. Атап айтқанда, Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы, «Масс-медиа туралы» Заңы, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, кәсіби стандарттар және басқа да нормативтік құжаттар зерделенген.</p> <p>Шет тілін оқыту үдерісіндегі медиакоммуникативті құзыреттіліктің ғылыми-теориялық негіздері отандық және шетелдік ғылыми әдебиеттерді талдау арқылы айқындалған. Болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігінің құрылымдық және мазмұндық сипаты лингвопрагматикалық, әлеуметтік-мәдени, ақпараттық-талдамалық және цифрлық субқұзыреттіліктер арқылы нақтыланған.</p> <p>Жоғарыда айтылғандар диссертациялық зерттеу авторының зерттеу материалын сыни тұрғыдан талдай алу қабілетін және оны қазіргі білім берудегі жаһандық өзгерістер аясында академиялық тұрғыдан түсіндіре білуін көрсетеді. Бұл қазіргі педагогика ғылымындағы өзекті бағыттардың бірі болып табылады.</p>
		<p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p>	<p>1) Ия, диссертациялық зерттеудің практикалық маңызы бар. Ізденуші зерттеуді орындау барысында шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілікті қалыптастыру үдерісінде қолданылатын лингводидактикалық шарттарды зерделеп, эксперименттік модельді әзірлеп, оны тәжірибеде апробациядан өткізген.</p>

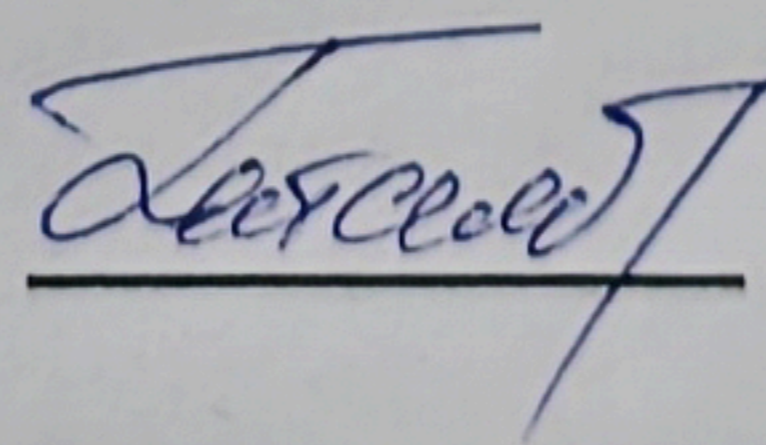
			<p>Диссертациялық жұмыстың практикалық маңыздылығы – шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілікті қалыптастыру моделін әзірлеумен айқындалады. Ізденуші әзірленген модельді мақсаттық, тұжырымдамалық, мазмұндық, үдерістік, бағалаушылық және нәтижелік блоктар арқылы құрылымдауды дұрыс әрі логикалық тұрғыдан негіздеген.</p> <p>Әзірленген әдістеменің негізгі қағидаттары ретінде диссертант цифрлық технологияларды енгізу, модульдік құрылым, білім алушының дербестігі, шығармашылық, теория мен практиканың өзара байланысы ұстанымдарын айқындаған. Диссертант шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілік құрамындағы төрт субқұзыреттілікті дамытуға арналған 10 модульден тұратын жаттығулар жүйесін әзірлеген. Зерттеу авторы шет тілін оқыту үдерісінде қолданылатын оқыту технологияларын, қолданбалы тапсырмаларды, үлгілік тапсырмаларды және медиашығармашылық жаттығуларды енгізу арқылы болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру зерттеу нәтижелерін практикалық тұрғыдан қолдану мүмкіндіктерін едәуір кеңейтетінін сенімді түрде дәлелдеген. Бұл нәтижелерді техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінде де, жоғары оқу орындары деңгейінде де, гуманитарлық бағыттағы білім беру бағдарламаларында шет тілін оқыту практикасына енгізуге болады.</p> <p>Зерттеудің практикалық-эксперименттік бөлігінің нәтижелері әдістемелік ұсынымдар мен оқу материалдарын, атап айтқанда, «Mediacommunicative exercises practicum» (2025 жылғы 20 мамырдағы № 58334 куәлік) оқу құралын дайындауға негіз болды. Бұл материалдар жалпы алғанда шет тілдерін оқыту үдерісін едәуір жетілдіруге мүмкіндік береді.</p>
		<p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p>	<p>1) Диссертацияда келтірілген практикалық ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады.</p> <p>Біріншіден, ізденушінің диссертациялық жұмысында шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілікті қалыптастырудың мақсаттық, тұжырымдамалық, мазмұндық, үдерістік, бағалаушылық және</p>

		3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	<p>нәтижелік блоктардан тұратын нақты құрылымдалған моделі ұсынылған.</p> <p>Екіншіден, зерттеу авторы шет тілін оқыту практикасында мазмұндық тұрғыдан маңызды әрі практикалық қажеттілігі жоғары көпмодульді, яғни 10 модульден тұратын жаттығулар жүйесін ұсынған. Бұл жүйе аталған білім беру бағдарламасы бойынша жоғары білікті мамандарды даярлау үдерісін оңтайландыруға мүмкіндік беретін тұтас педагогикалық құралдар кешені болып табылады. Өзірленген модель «Шетел тілі» пәнін оқыту сапасын арттырудың қазіргі кезеңде өзекті әрі қажетті құралы ретінде бағаланады. Аталған модель тек «Журналистика» білім беру бағдарламасының білім алушылары үшін ғана емес, жалпы гуманитарлық бағыттағы білім беру бағдарламаларында шет тілін оқыту практикасы үшін де маңызды.</p> <p>Зерттеу нәтижелерін жоғары оқу орындарында, техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында, сондай-ақ жалпы білім беретін мектептерде пайдалануға болады.</p>
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	<p>Академиялық жазу сапасы:</p> <p>1) жоғары;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) орташадан төмен;</p> <p>4) төмен.</p>	<p>1) Жоғары.</p> <p>Диссертациялық зерттеу мәтіні баяндау логикасының жүйелілігімен, ғылыми дәлелдердің негізділігімен, тұжырымдардың нақтылығымен және ғылыми терминологияның орынды қолданылуымен ерекшеленеді. Баяндау стилі ғылыми жұмыстарды жазудың академиялық талаптарына толық сәйкес келеді, грамматикалық және стилистикалық қателер байқалмайды.</p> <p>Академиялық жазу сапасы жоғары деңгейде орындалған. Ғылыми баяндау стилі толық сақталған. Диссертация ғылыми қызығушылық тудыратын, нақты материалдарға бай әрі сауатты жазылған еңбек болып табылады.</p>
11	Диссертацияға ескертулер	<p>1. 9-кесте – «ШМҚ қалыптастырушы жаттығулар жүйесін» 89–90-бб. қосымшаға шығарып, жұмыстың негізгі мәтінінде модульдер сызбасын ғана қалдырған жөн болар еді.</p> <p>2. 20 және 21-кестелерде берілген эксперименттік сауалнама деректерін 144-б. біріктіріп, олардың нәтижелерін тиісті диаграммалар арқылы көрсету мақсатқа сай болар еді.</p> <p>3. Кіріспе бөлімінде жұмыста берілген кестелердің, суреттердің және сызбалардың жалпы санын көрсету ұсынылады.</p>	

		<p>4. 7 және 9-беттерде ғалымдардың аты-жөндерінің жазылуында әркелкілік байқалады, сондықтан оларды біріздендіру қажет. Мысалы, бір жерде С.Кудьярова, екінші жерде С. Кудиярова деп берілген; бір жерде Н. Хлызова, екінші жерде Н.Ю. Хлызова деп көрсетілген.</p> <p>4. 9-бетте филология ғылымдарының докторы, профессор Булатбаева К.Н. аты-жөнінің жазылу тәртібін ғылыми жұмыстарды рәсімдеу талаптарына сәйкес түзету қажет, яғни инициалдарын тегінің алдына қойып, К.Н. Булатбаева түрінде беру керек.</p>
12	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі	<p>Докторант мақалаларының ғылыми деңгейі жоғары. Жарияланымдарының саны Үлгілік ережеде белгіленген талаптардан толық асып түседі.</p> <p>Докторант диссертациялық зерттеу аясында SCOPUS халықаралық базасына енген ғылыми журналдарда – 1 мақала; Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған басылымдарда – 4 мақала; Республикалық ғылыми журналдарда – 3 мақала; Халықаралық ғылыми конференциялар материалдарында – 8 баяндама, барлығы 16 мақала жариялаған. Бұл жарияланымдар диссертациялық зерттеу тақырыбы мен мазмұнына толық сәйкес келеді. Жарияланымдардың сапасы мен саны PhD дәрежесін қорғау үшін белгіленген талаптарға толық сәйкес келеді.</p>
13	Қорытынды	<p>Бейкутова Арайлым Муратбековнаның «Болашақ журналистердің шеттілдік медиакоммуникативті құзыреттілігін қалыптастырудың ғылыми-әдістемелік негіздері» тақырыбындағы диссертациялық зерттеуі аяқталған ғылыми еңбек болып табылады және 8D01721 – «Шетел тілі педагогтарын даярлау» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайық.</p>

Ресми рецензент:

Философия докторы (PhD),
«Л.Н.Гумилев атындағы
Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ
«Шетел филологиясы» кафедрасының
қауымдастырылған профессоры
vip.beysembaeva@list.ru

Бейсембаева Гульшат Зейнелхабиденовна

